

Tõnis Kaumann "Rondo"

TÖÖLEHT

Tõnis Kaumann on helilooja, kelle muusikas käib käsikäes elav rütmika, karakterite rohkus, ohtralt vihjeid eri ajastutele ja -stiilidele ning paras annus huumorit.

Nii on ka selleks noorte laulupeoks kirjutatud "Rondo" barokselt reibas pala, millesse on pistetud palju aktsente ja vaheldust. Kindlasti vajab ebakvadraatne taktimõõt ning ootamatud vahelõigud oma tavapäraste rütmigruppide (kvartoolid 3/4 taktis) ja "helistikust väljas" puhkpillipassaažidega harjumist ja harjutamist, kuid omasemaks saades avaneb sellest palast uljust ja elu, optimismi ja teotahet.

Rondo vormi korduva osana kõlab 7/8 taktimõõdus kergelt lonkav marss (jaguneb 2+2+3). Ülioluline roll on kanda löökpillidel - see tiim peab toimima nagu kellavärk. NB! Kui orkestri koosseisus on vähem löökpillimängijaid kui partiisid, võib esmalt ära jätta suure trummi, seejärel *piatti* partii. Kuid on olemas ka löökpillide partituuri fail, mille abil saab partiisid omavahel kombineerida.

NB! Puhkpillidel osa partiides esineb väikeste nootidena harvemini esinevate pillide (oboed, metsasarved jm) olulisemaid teemasid, neid mängida vaid juhul, kui vastav pill (märgitud väikese noodi juurde lühendina) teie orkestris puudub. Laulupeo ühendorkestris on kõik pillid olemas ja seal väikeses kirjas noote mängima ei pea. On olemas kai **direksioonpartiid**, kus nt. saksofoniga saab asendada metsasarve, fagotti, III viiuli partii asendab vioolat, kui seda orkestris pole jne. Valmib ka keelpilliorkestritele puhkpilliteemadega klaviir ja partituur, kus sees see klaveripartii ja keelpillide osa koos lihtsustatud partiidega.

"Rondo" puhul on tähtis, et kõik tajuksid hästi takti lõpus olevat 3/8 gruppi, et takti lõpud ei libise üle ja oleksid erksad. Nii puhkpillides kui keelpillides on meloodiamaterjal aktsente, *staccatot*, *tenutot* - see kõik on muidugi tähtis ning neid tuleb eristada, samas võiks säilida loomulik musitseerimine, seega mitte nõ. üle teha. Vaskpillid mängigu pigem kergelt ja erksa artikulatsiooniga, kui raskelt kõlavas *fortes*.

Reipale avamarsile järgneb (nr. 29 *Moderato*) lüürilisem, vanas stiilis muusika (menuett või chaconne), mis toetub korduvale bassi laskuvale käigule ning meloodiline materjal on variatsioonidega. Võiks kehtida vana reegel, et teine löök on kergem ning kolmas suunaga esimesse (nt tamburiini partii taktis 41), et muusika mõjuks elegantse tantsuna. Vaskpillidel *tenuto*-kaheksandikud võiks olla laulvad, kuid mitte rõhutatud, samuti 45. taktist aktsendiga kaheksandikud ei oleks mitte niivõrd rõhkudega, vaid erksa artikulatsiooniga järgmisesse takti suunavad eellõigid. Viiulite kvartool taktis 47 mängida meloodiliselt, mitte igat *tenutot* rõhutades.

Taktist 49 algab puupillide koraal peaks kontrastiks ja kuulaja kõrvale vahelduseks olema tõesti vaikne, ilusate mažoorsete akordide järgnevus. NB! Taktides 57-60 kontrastis vaskpillide *forte* ja keelpillide *piano* vahel jälgida, et keelpillide *piano* püsiks väga vaikne (nagu vaikus peale pauku). Taktist 61 võtab materjali kokku kõlav ja pika joonega viimane fraas, mille viimases taktis olev aeglustus laseb muusikal ära vaibuda (mitte ei rõhuta lõppu).

Seejärel naaseb (t. 67) rondo-marss. *mezzo forte* ärgu olgu liiga vali, küll aga muretu ja reibas. NB! taktides 73-74 *diminuendo-crescendo* püüdkem teha selgelt tajutavad.

Taktist 77 algab järsult, suisa ehmatusega, uus episood/teine maailm, mis on ärev, laenguga, elektriline - kujutlegem ootamatut sattumist suurlinna kärasse, liiklusekeerisesse. Siin peavad löökpillid taaskord heas koostöös olema, teised pillid peavad hästi tajuma rütmigrupi. Keelpillid, hoolimata elavast rütmikast, võiksid hoida dünaamikat vaos. Vaskpillide kaheksandikud peaks olema mitte niivõrd valjud kui täpsed (püssist), klarneti käigud (taktist 84) nagu kiirabiauto, sarnaselt ka oboe taktis 90, trompeti meloodia taktist 94 heroiline, kõlav ja pika joonega.

I viiuli motiiv taktides 106-107 peaks olema markeeritud, kuid meloodiline (ükski noot ei kustu pärast aktsenti, vaid tekib kokku 4-taktiline motiiv). Puupillide trioolikäik t. 109 oleks eelnevaga võrreldes juba rahulikuma karakteriga, alustada pehmemalt ja suubub *diminuendos*. Seda käiku võiks harjutada, et kõrv harjuks harmooniaga ning et ei libiseks hooletult üle. Metsasarved-trompetid võtavad selle episoodi kokku sama heroiliselt, kuid juba kaugusesse sumbudes.

Üleminek taktidele 113-114 võib osutada dirigendile ebamugavaks, kuna auftakti tempovahetuseks anda ei saa - siin peab tamburiinimängijaga olema hea kontakt ning too peaks neid takte kindlasti peast oskama, et üleminek õnnestuks. Muus osas peaks tagasitulev rondo-marss tooma taas reipa meele ja erksa artikulatsiooni, mille abil liikuda võiduka lõpuni. Viimases taktis tuleks proovida rütmi hästi välja artikuleerida.

Kindlasti ei ole Kaumanni "Rondo" kergete killast, mis end kohe kätte annab. Kuid soovitan läheneda mänguliselt, vajadusel võtke alguses aega, et kõik 7/8 taktimõõduga hästi kohaneksid (näiteks mõelda tekst/sõnad peale, stiilis "jooksen-jooksen, kukeke" või "vanarahva mõistus" või muu seitsmesilbiline sõna, koosmängu täpsuse timmimiseks võib panna nt harjutuseks woodblock vm löökpill 8-ndikke alla mängima) ning ka teiste keerukuste puhul leida kontekst (29. taktist *Moderato* kui barkone tants, 77 - *Allegro* kui põnevusfilmi muusika, west-side-story'lik) ja võti, millega läheneda (nt 29 *Moderato* lõigus moodustavad vioolad, tšellod, kontrabassid *pizzicatos* omaette meloodilise materjali).

Tabades ära karakteri on ka põnevam harjutada. Nii et sihikindlust ja uudishimu!

Soovin palju jõudu ja kohtumiseni eelproovides!

Kaspar Mänd